

STO ODI
VKÜPER Z

NAMI

str. 3

RUSA
JE KOT
ŠPRICER

str. 6

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 22. aprila 1993

Leto III, št. 8

V zadnjem času je vse več primerov, ki vse bolj potrjujejo naše prepričanje, da nam vlada vse večkrat - laže. Beseda laže seveda hudo zveni, ampak ni kaj, še najbolj ustreza resnici. In kdor redno laže, ta se tudi prej ali slej izda.

Oglejmo si nekoliko поблиže samo čisto zadnji primer. V javnost se plasira vest, da je madžarska vlada sprejela nek tajni odlok v zvezi z delovanjem tkim. Duna-tv. To naj bi bil nov televizijski program, ki naj bi služil informiranju in razvedrilu Madžarov, ki žive izven meja Republike Madžarske. Po nekaterih, seveda neuradnih, informacijah naj bi za to stvar namenili kakih 10-15 milijard forintov, kar je ogromno denarja.

Takoj zvečer na provladnem prvem televizijskem dnevniku se pojavi dežurni vladni "demanter", državni sekretar Ministrskega predsedstva Tamás Kato-na, ki - kot že tolikokrat - demantira neresnico, laž in vse, kar je podobnega. Kratko malo izjavi, da se vlada sploh ni ukvarjala z nekimi televizijskimi programi. Pa tudi sicer, tajno odločanje o določenih zadevah je bila grda navada prejšnjega komunističnega režima, ne pa sedanje demokratične, legitimne, od ljudstva izvoljene itd. vlade.

Vsi tisti pa, ki širijo take laži, natolcujejo, so proti sedanji, naj-najbolj demo-

DUNA - TV

LAŽ IMA KRATKE NOGE

POMLAD JE PRIŠLA TUDI V PORABJE

kratični oblasti na Madžarskem, in si želijo nekdanje komunistične diktature itd., itd.

Pa pogledaj ga, hudiča! V naslednji oddaji pokažejo na televiziji tajni vladni dekret s tremi ničlami, na začetku pa z vsemi pečati in žigi. Kmalu se ponovno pojavi dežurni vladni "demanter" z lažjo številka dva. On, ubogi državni sekretar in zaupni človek ministrskega predsednika, žalibog, nič ni vedel, da se je vlada - kljub moratoriju na frekvence - zares ukvarjala z omenjeno zadevo, in da resnično obstaja tisti famozni tajni dekret... Kdo

bi si mislil kaj takega, pa kakšna škoda, da za to prej ni vedel itd., itd. Ježešmarija, sprenevedanje pa takšno! V tem pogledu dejansko obstaja določena povezava med prejšnjim in sedanjim režimom.

In zakaj pravzaprav gre? Zakaj se je treba za take "malenkosti" razburjati? Prvič zato, ker nam že spet na debelo lažejo. Vse večkrat lažejo. Kot oni prej. Ker nas že zopet imajo za bebce, neumne, sebe pa za vsevedne in vsemo-goče kot oni v polpreteklosti.

Drugi moment, ki je zelo

moteč, je ta, da s pomočjo demagogije zlorablajo vprašanje madžarskih narodnostnih skupnosti izven državnih meja. Zdaj se namreč že sklicujejo na to, ali niso zamejski Madžari vredni tega, da dobijo svoj televizijski program? (Ko jih vprašajo, ali dá vlada kakšen denar tudi za domače programe, kategorično izjavljajo, da niti ficka!)

Seveda ravno tako demagoška so tudi menja z druge strani, češ da brigajte se najprej za nas, ki živimo doma! Ker je zamejcem dejansko treba pomagati tudi na komu-

nikacijskem področju. Vendar ne z nekimi anahronističnimi konspiracijami, nato z lažmi, in seveda tudi v skladu z materialnimi možnostmi države.

In kar je najbolj pomembno, nasprotniki vlade poudarjajo, da si koalicija na ta način hoče pridobiti zamejske Madžare - prave zamejce in nekdanje emigrante -, ker se pač neznansko hitro bližajo nove volitve to je že dolgo v zraku, da bi sedanja oblast res rada dosegla, naj bi na naslednjih volitvah čez dobro leto glasovali tudi Madžari v inozemstvu. In ravno zato so take poteze zloraba "manjšinskega vprašanja", ker Madžari doma na Madžarskem pravijo: kaj pa oni v Ameriki, Kanadi, Avstraliji in drugod vejo, kaj se tu doma dogaja, in kaj "tile" počenjajo z nami? In nasploh, na kakšni moralni osnovi naj bi glasovali oni madžarski gospodje na Zahodu o tem, da nas naj oblast še bolj podjarmi, gospodarsko izkorišča, ko smo pa že itak na dnu! Ali celo nekoliko nižje.

Televizija. Tele v i zija. Pa mi tudi, v kolikor je res nekaj na tem.

SKUPAJ POISKATI IZHOD

Čeprav je na slovenski katedri Visoke pedagoške šole v minulih enajstih letih diplomiralo okoli petdeset študentov, kar za tukajšnje razmere ni malo, se je ustanova znašla na prelomnici. Kajti v štirih letnikih ima zdaj vpisanih le devet študentov, v prvi letnik pa se lani iz Porabja ni vpisal nihče.

Na prvi pogled bi lahko rekli, da je na porabskih šolah dovolj učiteljev z znanjem slovenskega jezika, pa tudi sicer naj ne bi rabili izobražencev z znanjem madžarskega in slovenskega jezika. Vendar je v življenju vseeno drugače, predvsem pa mnogo bolj zapleteno, kot se zdi na prvi pogled. Kajti tako navzven je celo učiteljev dovolj, pa tudi pouk ni tako slab, v resnici pa so rezultati sila, sila skromni. Ne toliko zaradi učiteljev, kot zavaljo narodnostnega šolskega sistema.

Kolikšen naj bo v prihodnje delež slovenske katedre v narodnostnem izobraževanju, za zdaj ni nihče ugotavljal. Dejstvo pa je, da si bo katedra morala poiskati nekatere nove študijske smeri, če želi pritegniti mlade in se s tem ohraniti kot pomembna manjšinska kulturna, izobraževalna in znanstvena ustanova. Že nekaj

časa, denimo, razmišljajo o izobraževanju prevajalcev in narodnostnih novinarjev.

Kajti prava škoda bi bila, so poudarili tudi na pogovoru med vodstvom katedre in slovenskim veleposlanikom na Madžarskem Ferencem Hajósem, da bi za tako pomembno ustanovo ne našli ustreznih rešitev. Toda ne na umeten način, marveč z določeno motivacijo mladih za izobraževanje v slovenskem jeziku.

Po besedah veleposlanika Hajósa bi lahko položaj slovenske katedre povezovali tudi z dobrimi stiki med državama, zlasti pa s krepitvijo gospodarskih in drugih vezi, pri katerih je važno znanje dveh ali več jezikov. Ravno v te novejšje tokove se bo morala vključiti slovenska katedra, če se želi ohraniti. V pomoč sta ji lahko tudi mariborska Pedagoška fakulteta, s katero ima dolgoletno in plodno sodelovanje, v novejšem obdobju pa tudi Filozofska fakulteta iz Ljubljane. Pomoč teh dveh ustanov iz matične domovine bi lahko s pridom uporabili pri prehodu iz višje šolskega na visokošolski študij, za kar imajo podporo domačih univerz.

Očitna in že nekajletna kriza slovenske katedre na Visoki pedagoški šoli pa ni nobena posebnost, marveč jo kaže uvrstiti v celotni sistem in položaj manjšinskega šolstva na Madžarskem. Kajti zelo dobro je ugotovila slovenska lektorica v Monostru, Valerija Perger, ko je na pogovoru s slovenskim državnim sekretarjem dr. Petrom Venceljem dejala, kako je potrebno spremeniti celotni sistem narodnostne šole oziroma izobraževanja. Od otroških vrtec, pa zlasti osnovne šole, pouka slovenskega jezika na monoštrski gimnaziji pa do slovenske katedre. In seveda na nek način poskrbeti, da bo vsaj nekaj mladih porabskih Slovencev študiralo na slovenskih univerzah v Ljubljani in Mariboru. Seveda tehnične in druge smeri, kajti za celovit razvoj območja, kjer živijo porabski Slovenci, so potrebni izobraženci vseh smeri, nikakor pa ne samo profesorji za osnovne in srednje šole. Čeprav je to že druga tema, je še kako povezana s sedanjim položajem na sombotelski slovenski katedri.

eR

FIDESZ V POMURJU

Pred kratkim so bili na prijateljskem obisku v Lendavi predstavniki Zveze mladih madžarskih demokratov - FIDESZ. Pogovor za okroglo mizo so imeli s predstavniki MMNÖK - Pomurske madžarske narodnostne skupnosti, z Liberalno-demokratsko stranko in z madžarsko mladino. Predstavniki FIDESZ-a so bili Tamás Tirts, državni poslanec, ter Csaba Lőrinc, István Kugler, Annamária Szalai, Tamás Varga, Szabolcs Nagy, András Klein in Zoltán Farkas, mestni župan Nagykanizse.

Mária Pozsonc, poslanka državnega zbora, je seznanila goste z življenjem, gospodarsko in politično situacijo madžarske manjšine. László Gönc, tajnik Madžarske skupnosti je predstavil gostom madžarske vasi s prebivalstvom ter aktualno reorganizacijo tega območja. Predstavniki županij Zala in Vas so ponudili svoj program in povabili pomursko madžarsko mladino k sodelovanju. Po sestanku so imeli predstavniki FIDESZ-a razgovor s predstavniki mladih iz Lendave, s Józsefom Horvátom in Jánosom

Bukovcem s predstavnikom LDS. Predstavniki FIDESZ-a so ponudili sodelovanje in pomoč pri ustanovitvi Pomurskega mladinskega madžarskega društva.

Tamás Tirts, državni poslanec FIDESZ-a se je o sodelovanju izrazil takole: "Naš prihod in naše srečanje ni bilo prvo, saj so naši predstavniki že bili v Pomurju. Odločili smo se, da obiščemo tudi Slovenijo, ker sodelujemo z mladinskimi društvi izven naših meja. S Slovenijo smo vzpostavili dobre prijateljske odnose. Pomembno je, da madžarska manjšina v Sloveniji čuti, da FIDESZ skuša po svojih močeh, kot politična stranka, pomagati in svetovati. Po mojem mnenju je naš obisk tukaj pomemben. Mi smo povabili tudi vaše predstavnike na naš kongres, ki bo letos v Debrecenu. Nočemo neposredno vplivati na madžarske organizacije izven naših meja, vendar smo jasno izrazili svoja stališča. Razumemo težave, ki jih imajo tukajšnji Madžari."

ZCSJ

MOŽNOST ŠTUDIJA V REPUBLIKI SLOVENIJI

(INFORMACIJO OBJAVLJAMO NA PROŠNJO MINISTRSTVA ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT)

Ministrstvo za šolstvo in šport že od leta 1976 dalje stipendira študente iz zamejstva ter potomce slovenskih izseljencev, bodisi v srednjih šolah, predvsem pa so stipendije namenjene študiju na višjih in visokih šolah v Sloveniji.

V letošnjem šolskem letu stipendiramo 23 študentov iz Tržaške pokrajine, 5 študentov iz Koroške, 5 študentov iz Porabja ter 18 študentov iz seljencev.

V tej kratki informaciji bi radi opozorili predvsem na možnosti in pogoje za študij v Republiki Sloveniji. Jugoslavija in Madžarska sta v letu 1981 sklenili in ratificirali Sporazum o vzajemnem priznavanju enakovrednosti šolskih spričeval in diplom. S tem je bila dana pravica do nadaljnjega izobraževanja na katerikoli šoli srednje stopnje, višji in visoki šoli oz. umetniški akademiji ter pravica do pridobitve stopnje magistra znanosti v obeh državah. Navedeni sporazum je ostal v veljavi tudi po osamosvojitvi

R Slovenije. Če se bosta R Slovenija in R Madžarska dogovorili za sklenitev novega sporazuma (vse kaže, da se bosta) bomo vladi R Madžarske predlagali, da se ohrani že doseženo soglasje. Ostali pogoji in možnosti za študij v Sloveniji so naslednji:

1. Pred vpisom je potrebno maturitetno spričevalo srednje šole, končane na Madžarskem nostrificirati, da bo postalo veljavno v Sloveniji. To bo opravilo Ministrstvo za šolstvo in šport na podlagi določil sporazuma o vzajemnem priznavanju enakovrednosti šolskih spričeval in diplom.

2. Kandidati morajo ministrstvu predložiti:
 - vlogo za nostrifikacijo, ki mora vsebovati ime in priimek kandidata, njegov naslov v Sloveniji, rojstne podatke, pojasnilo o državljanstvu, pojasnilo o tem, katero spričevalo kandidat želi, da se mu nostrificira, in na katero šolo v Sloveniji se želi vpisati,

- originalno maturitetno spričevalo gimnazije (Gimnáziumi érettségi bizonyítvány) ali strokovne šole (Szakközépiskolai érettségi bizonyítvány),

- overjen prevod v slovenski jezik v 3 izvodih (v Sloveniji spričevalo prevede sodni prevajalec za madžarski jezik),
- upravni kolek za 200,00 SIT.

3. Študenje iz zamejstva lahko dobijo stipendijo Ministrstva za šolstvo in šport. K prošnji za stipendijo z življenjepisom priložijo priporočilo Zveze Slovencev na Madžarskem, sodno overjen prevod potrdila o državljanstvu, rojstnega lista in zaključnega spričevala.

4. Študente iz zamejstva imajo prednost pri sprejemu v študentske domove, v tem slučaju morajo oddati vlogo najkasneje do konca junija zaradi rezervacije mesta v študentskem domu.

5. Študente iz zamejstva imajo na podlagi Programa o sodelovanju na področju kul-

ture, izobraževanja in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Madžarske pravico do enoletne priprave na študij (izboljšanje znanja slovenskega jezika z izpitom).

6. Poleg vseh ostalih študijskih smeri imajo študente iz zamejstva na podlagi zgoraj navedenega programa pravico do študija slovenskega jezika na Pedagoški fakulteti v Mariboru (sporazum med Pedagoško fakulteto Univerze v Mariboru in Visoko učiteljsko šolo v Sombotelu).

7. Zamejski študentje opravljajo sprejemne izpite za vpis na višje in visoke šole, če se to zahteva. Kot vsi ostali morajo tudi opravljati preizkus nadarjenosti na umetniških smereh (Akademija za likovno umetnost, Akademija za glasbo, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, Akademija za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo) ter na Fakulteti za šport. Roki za preizkus

sposobnosti so navedeni v Razpisu za študijsko leto 1993/94 za vpis v začetne letnike višjega in visokega šolstva.

Kandidati, ki v šolskem letu 1993/94 želijo študirati v Republiki Sloveniji in so jim potrebne dodatne informacije o študiju, naj se pisno ali po telefonu obrnejo na Ministrstvo za šolstvo in šport, 61000 Ljubljana, Zupancičeva 6 (na ime Karla Pristovšek tel. 061/154-208), pojasnila in navodila kandidatom za prijavo in vpis v začetne letnike višjih in visokih šol pa lahko dobijo pri gospe Valeriji Perger, slovenski svetovalki v Porabju. Vsem letošnjim maturantom želimo uspešno opravljeno maturo ter ustrezno izbiro nadaljnje študijske poti.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA
ŠOLSTVO IN ŠPORT

ČE JE ČLOVEK V PENZIJI...

V Varaša že skurok 25 let dela klub penzionistov. Od leta do leta vse več slovenski penzionistov geste v klubi. Aprilisa 15. so meli svojo sejo, gde so ocenili lanijsko leto.

Janoš Herczeg, voditelj kluba je sploj dosta lej-poga leko povedo. Dos-takrat so meli izlet, bili so v Murski Soboti tū. Tau paut njim je predsednik Slo-venške zveze organiziro, kama ji je ta sprvodo tū. Lepau so zavalili njemi tē trūd, ranč tak, ka tisto finančno pomauč, štero je Slovenska zveza dala že drugo leto klubi.

Na tauj prireditvi je bijo kulturni program tū. Slovenski penzionisti so sploj ponosni na ženske, štere so se v klubi vkup zbrale, pa so se navčile dosta lejpi slovenski naut. Pevce vodi Ana Unti. Ženske so se zdaj oprvin not pokazale na tauj prireditvi, lejpe slovenske pesmi so popejvale.

Na tom srečanju je - leko povejmo - vsakši tretji človek Slovenec bijo. Med njimi z nistarnimi smo se

malo pogučavali.

Ilona Bartakovič pa Irena Korpič iz Slovenske vesi sta že štrto leto v penziji, kakoli eške mlade vovidite. Vidi se, da se dobro (po)čitite.

Vivadvej radive ojdte v klub?

Ilona Bartakovič: "Od tist-tegamau, ka sam penzionistka, odim v klub. Dobro, da človek leko gnauk pa drgauč kama pride."

Irena Korpič: "Večkrat demo na izlete, se kaupat, srečamo se s tistimi delav-

ci, s sterimi smo v dobroj kolektivi vkup delali."

Kak pa vam tau spad-na, ka Slovenska zveza finančno pomaga klub?

Ilona: "Sploj smo radi. Dobro vejmo, da je zveza

dala pomoč za slovenski penzionistov volo. V klubi tau nam dosta zname-nije."

V imenu Slovenske zveze želejmo vsem penzionistom, med njimi našim Slovencom poseba dobro zdravje.

Nej ranč tak davnik, če je človek ušo po Andovca, Verici ali Števanovca, tazapuščane rame je vido. Gnes-den so že vret vzeli ali je ranč zdaj popravlajo. Tisti, steri so tē rame sputjipūvali, so Peštardje ali so iz drudji krajov rusaga. Zaka so prišli se, ka šteje tū delati? Od tauga smo pitali Veričane, ka si oni od tauga brodiyo. Zato smo Veričane pitali, ka v tej vesi je največ lückoga.

Karec Dončec: "Pomalak tak baude, ka nas Veričane vōstisnejo. Pejname majo pa ka leko, vse vtjūpsput-jipuvajo. Tū v vesi, če je kaj gazda sto odati, tisto že audo. Ze na odajo ramov nejga. Z enoga kraja je dobro, zato ka lūstvo ostane v vesi. Mladina tak neške ostati. Vsakši se vō, z vesi tere. Mi s tejni, steri so sé prišli, nikšo bajo nejmano. Furt se naprej poklanjajo."

Izidor Gašpar: "Ves je od dneva do dneva vekša. Lūstvo z varaša edan za drud-jim tipuva rame tū na Verici. Ne vejn, ka se jim vidi na vesi. Dober luft ali leko, ka kakši asak vidijo, pa zato. Gda so oni začnili rame tipuvati, te so še fal bili, nej kak zdaj. Vse so sputjipūvali, ka je samo leko. Zday če stoj z vesi ram štejtjūpti, ne more, zato ka že nejga na odajo. Ne vejn, ka baude s tauga? Pomalak je več baude, kak nas Veri-čanov. Če do takši, kak mi, te dobro vōpridemo edan z drudjim. Dapa če do takši ejkstra, te leko ka nej."

-KH-

PISMO IZ SOBOTE

STO ODI VKUPER Z NAMI

Nej dugo nazaj sam s pajdašom sedo v krčmej. Vsefele sva se zgučavala. Kcuj sva pomali pila špricere pa čista nikan se nama nej midilo. Vej pa znate, kak je tou, od politike prejk ribičije do žensk so nama odile misli. Včasi sva malo zdignola glas, da sva od kakšoj stvari nej isto mislila, pa palik eden drūgomi klumala, gda sva o kom isto mislila.

Pomali so krčmo že zaperali, nama pa se ške nej šlo domou. Vert, dober pajdaš naja nika nej mouto, zakleno je dveri, pri nama dojseo pa se nam pridružio pri najinom modruvanji. Naidnouk je tak merno gratalo v krčmej, ka je več lūstvo nej larmalo za šankom, pos-vejti so tō nej več vsi svej-tili, tak smo mi trgejtō bole po tūma gučali. Tak je bilou, kak če bi kaj skrivali. V takšoj atmosferi je naid-nouk guč odišo ta, gda človeka več nega, ostane pa njegova diša.

Rejč je šla od toga, če človek po smrti rej-an gor stane pa odide ta nekam v nebo ali pa se diša mrtvoga naseli v novoga človeka ali pa odide kama inan, mogoče ostane med lidmi pa se tū pa tam vō pokaže. Vse takšo smo si zgučavali, zaprav sta bole unadva gučala, ge sam pa bole poslušō. Gda sta me pitala, ka ge o tom mislim, sam samo neka zmigo pa njima razložo, ka mene kak pogana bole tej svejt zanimle pa tou, ka se tū godi. Tisti, ka je tam indri na nekom drūgom svejti, me niti ne zanimle pa takšo ge nika ne vrvlem. Te sta me prepričavala, ka nemam prav, ka tou nej mogoče, ka bi se s smrtjov vse enjalo. Ge sam ousto na svojom, pa sam si nači

nej dau velati. Te je pa tak bilou, bole sam ge na svoje vlejko, bole sta njiva dva vlekla na svoje. Malo je že v glavej brnelo od špricerov, dva sta me prepričavala, ka mata univadva prav, če tou vkūper zemeš, sam začo že broditī, če man ali neman prav. Dapa zavolo sebe sam njima tou nej dao na znanje. Ške bole sam svoje zagovarjo. Vtakšnom smo tū raznog odišli.

Moja paut do douma je preci duga. Tak sam si po toj pouti brodo o tom, ka smo si vse zgučavali. Nouč je bila kmična, ena zvezda se nej vidla. Če vam povem po istini, od vsega povejdanoga me bilou tak malo straj. Ške bole pa me začalo pri srcej stiskavati, gda me pout prouti cintori pelala. Vse tisto o duhaj, ka sta mi pajdaša gučala, mi je naprej prišlo. Pa bole sam prouti cintori šou, bole sam vse vrvo, ka sam tej večer poslušō. Naidnouk pred sebov zaglednem možakara. Brž sam stou-po do njega pa ga proso, če leko z njim tadale dem, ka me vnoči straj samomi mijmo cintora oditi. Možakar me pogledne pa pravi:

"Ge takšo čista razmim. Menej je tō bilou, gda sam ške živi bio."

Kak jete dale bilou, se ne spoumnim. Znam samo tou, ka sam bejžo, bejžo, bejžo tak dūgo, ka sam doma skoro dveri dojvrvo. S takšo silo sam notri vdaro, ka se moja tašča, Regina, trno čedna ženska, zbidila pa prišla gledat, ka gē za nevoule. Poglednola me pa pitala:

"Ka pa je s tebov? Tak si blejdi, kak če bi diha vido."

MIKI

O TIHINCIH

Imre Laczo: "Težko kaj prajti od tauga, ka zaka deyo sé. Tau gvušno, ka pejname majo. Tak mislim, ka je zatau, ka na Verico telko lückoga lūstva prišlo, cejla ves kriva, dapa zato dōjn najbola samouprava. Zday tak vōgleda, ka cejlo ves prejk pistijo lückim. Tau živlejnje, ka je tū na vesi, k tauma se nikdar nedo mogli vcujzeti. Tū je nej tak, kak doma. Če nejga doma krūja ali masau, te staupim v bauto pa tjūpim. Iz Ritkarovac bi tau zato malo težko bilau. Tak mislim, ka so tej v živlejnji nikdar nej delali. Zato, ka s poštanim delom pa iz plače več miliaunov forin-tov tū na Vogrskom ne mora vtjūpsklasti."

OD SLOVENIJE..

BURNA RAZPRAVA O PRORAČUNU

V slovenskem parlamentu so bile pred tednom burne in vroče razprave. Poslanci so namreč obravnavali predlog proračuna za letošnje leto. Nekateri so zahtevali, da se zmanjša vsota, namenjena obrambnemu ministrstvu, drugi pa so bili spet nasprotnega mnenja in so menili, da je potrebno za slovensko vojsko nameniti več denarja. O dopolnilih, ki so jih na zasedanju državnega zbora predlagali poslanci, bo zdaj spet razpravljala vlada, potem delovna telesa v parlamentu in šele potem spet državni zbor.

IZJEMA JE LE MADŽARSKA

Slovenska vlada je sprejela sklep o prepovedi uvoza mesa, mesnih izdelkov in mleka iz držav Evropske skupnosti, Hrvaške in Avstrije. Izjema je le Madžarska. Prepoved naj bi trajala pet-najst dni.

V TREH LETIH 50 TERORISTIČNIH NAPADOV

V zadnjih treh letih so slovenski kriminalisti in policisti obravnavali več kot 50 terorističnih napadov. Trije so imeli politični predznak. Zadnji se je zgodil pred kratkim v Ljubljani. Na Pražakovi ulici je nekdo nastavljal eksploziv pod avtomobil predsednika Slovenske nacionalne stranke in poslanca Zmaga Jelinčiča. Eksplozija je vozilo laže prekočevala, ranjenih pa na srečo ni bilo.

NOV TELEFONSKI IMENIK

Slovenija je pred kratkim dobila svojega petstotisočnega telefonskega naročnika (naključje je hotelo, da je bila to prebivalka Mačkovec, kraja blizu Murske Sobote). 15. aprila pa je izšel tudi nov telefonski imenik. Njegova naklada je 232.000 izvodov. V njem je 200 tisoč sprememb, nastalih do 1. marca letos.

Slovenija že nekaj časa čaka na novo nacionalno številko, a je še vedno ni dobila. Pošta je zanj sicer že zaprosila pri mednarodni organizaciji za telekomunikacije ITU, vendar se je zapletlo, ker se Srbija ne strinja s prehodom na trimesno nacionalno številko.

MI SLOVENCİ, MI SE NE PODAMO... (8)

KOMPLEKSNI KOMPLEKSI (2)

Mislím, ka so tau tó čídní kompleksi, če povejmo ena vrtnarica (óvónô) slovensko rejč vči v vrtci, pa po vesi guči, ka una boma svojo (h)či v šauli ne dá nutri spisati na slovenske vóre. Najde se takša leranča tó, štera si svoj krii s tem tó služi, ka slovenski vči, svojo dejte pa - na drugi šauli - ne pisti na slovenščino. Nika je nej baukše, če en školnik slovenščine (tak ma piše na papčri, na pogodbi!) slovenske pesmi piše, v knjižni, slavski rejči, pa zato, ka ma tē pesmi niške neske vódati, un tó začne goniti tau "vendsko" teorijo. (Kak vóglada, tau ma ranč ne pride na pamet, ka so leko ger pesmi nej prave pesmi!)

Druga kategorija so tisti, kak ništarni spoznanec, šteri mi za dokaz (bizonyičk) tak pravi, ka so njema gnauk svejta v cagnjes vogrski školnicke tak nutri spisali, ka: anyanyelve: vend. Pa te zdaj un sam ne vej, kak te zdaj delo stogi. (Bole tanazaj ne brodi, ka zaka so ma tau nutri spisali, pa nej nika drugo. Tomi tipi bi tak leko pravili, lidgč, s šterimi se dá manipulirati.)

Posabni stvauri so tisti, šterim je tau glavno, naj se tisti material, šteri tak fejt vonja, s kem bole mejša.

Takši, šteri ranč lagve slovenske pesmi ne vejo pisati, nej recitirati, nej spejvati, nej plesati, nej igrati, nej košare plesti, nej v dramski skupini špilati, nej, nej, nej... samo mejšati tisti material, šteri tak fejt vonja. Njini kompleks je v tem, ka se na nika ne razmejo, ka je cuj valon slovenski kulturi. Zato pa probajo nikak ovak "velki pa čedni" biti. Po par lejtaj guzanja nikši električni drautov si tak zbrodijo, ka uni do zdaj raj zgodovinarji (történészek) pa jezikoslovci (nyelvészek). Vendrak tak mislijo, ka je za tē dveje znanosti zavolč, če človek nikše zgodbe zná pa gezik má. Sarmaki vendrak pozabijo, ka zatau se je dosta več tarbej včiti, kak povejmo laučiti tri fele draute. Pa ka če bi njine norije tó tak trausle, kak povejmo, če stoj z rokav primle draut, v šteri je elektrika, te bi je njine teorije že davnik bujle. Gvišno mislijo, ka se na tisto, ka ne trausi, kak električni drauti, vsikši razmi. (Kak vóglada, so eške nej čili pregovora, ka: tak se me pasa, kak svinji kumet.) Takšo fele listvo je zdaj dosta vidati med politiki. (Naj ne pozabim, s politiko so se tó probali spravlati, samo se jim je nin nej posrečilo cuj

priti. No, inda svejta jim je pomagala redeča partijska knjiga, gda so nika zadenili pa so nikše težave meli s policijo. Sledik pa so si te druge farbe - tri farbe - knjižico spravili, depa loško listvo vendrak ranč loški političari neškejo. Zdj se pa te z lingvistiko pa historiografijo spravljajo. Baug moj, Baug moj, kam smo nej prišli v tej velki demokraciji!)

Tē edni - na prste ene roke je leko prištemo - so eške don telko vredni, ka znajo "vendski" -, ta drugi velki Vendi - na prste ene roke je leko prištemo - pa nej "vendski", nej slovenski. Nad njimi gestejo sploj čisti Madžari, šteri so tó ranč tak velki majstri v svoji meštiji, ka tam nika ne morejo pokazati, zato pa so si zbrodili, ka do se uni tó bole "z vendskim pitanjom" spravljali, ka je nji sam Baug za tau stvauro. Pa ovak tó, tau se tak fanj čuje, pa takšo mistično je, če eške ništarni porabski Slovenci ne vejo djenau, ka so te zdaj. Zato uni - kak čedni, vogrski profeti - nam butastim Slovenom, Slovencom, Slovénjam kauli Varaša pamet prisvejtijo...

Pri tem pa jim pomaga tisti par Vendinov. Če ji je rejsan samo en par, zaka potem tak smrdi? Zato, ka

je vseeno, če tisti material, šteri tak fejt vonja, mejša en človek ali gezaro. Tau ti je vse en d..k.

Večkrat sam si brodo, kak tau, ka ništarni telko energije zapravijo zatau, samo zato, ka bi naj leko škaudili svojim lidam, svojimi narodi? Zaka stau močjauv ne organizirajo pevske zборе, plesne skupine, jezikovne programe rejsan lejpoga našoga, staroga, porabskoga slovenskoga gezika? Kak je tau mogauče, ka so tak prauti svoji bandi?

Nej mi je tarbólo dugo premišlavati. Iz zgodovine vejmo, ka če eno listvo dé prauti drugomi listvi z bojnov, se vsigder najdejo takzvani kvistlingi (po norveškom fašisti Quislingi), šteri táodajo svoje listvo, svoj narod, če tarbej, eške fašistom tó.

Nej tak dugo je biu Vózenek. Te gni je biu večkrat guč o Judaši, šteri je za 30 srebrni penazov audo Jezusa.

Hej, Vendi (bemti!), leko ka porabske Slovence odavate za 30 srebrni penazov?!

(Skrb mejte, ka vam država 40 procentov porc dojpotegne!)

Francek Mukič

8. APRIL - SVETOVNI DAN ROMOV

"ČESTITAVLINAV MISTU ROMANU DIJ"

"Romska skupnost, takšna ali drugačna - pa vendar ne tako različna. Kaj nam pravzaprav pomeni dan Romov? Ali ni to dan, ko naj bi začutili, da smo del velikega kolesja, ki nam nehoti ali hote govori, nas vodi, usmerja ali pa celo spomin na to, da smo in bomo... kaj? Del zgodovine, kulture, življenja, družbe... Ali čutimo zagon življenja, se zavedamo svojega plemenitega porekla, kulture, zgodovine, siromaštva. Nekateri se, nekateri pa ne," je ob svetovnem dnevu Romov v časopisu Romske novice, ki ga občasno izdaja Zveza Romov občine Murska Sobota, zapisal predsednik te organizacije Jožek Horvat.

Ob svetovnem dnevu Romov je Zveza Romov soboške občine pripravila slovesnost, na katero sta prišla tudi župan Andrej Gerenčer in svetovalec v Uradu za narodnosti Geza Bačić. Na žalost pa letos tradicionalnega srečanja slovenskih Romov ob prazniku ni bilo. Srečanje v Krškem je zaradi finančnih težav preloženo.

Sicer pa pomeni leto 1993 za slovenske Rome leto, v

katerem naj bi dobili zakon o ureditvi posebnih pravic Romov v Sloveniji. Nova slovenska ustava obvezuje k pripravi sistemske zaščite Romov. Pravno zaščito in varstvo romske etnične skupnosti pa zahtevajo tudi mednarodni dokumenti.

V Sloveniji živi okrog 5300 Romov v desetih občinah. Največ, 2705, jih živi v občini Murska Sobota. Pred kratkim jih je obiskal v naselju Pušča tudi slovenski predsednik Milan Kučan. Romi so ga seznanili s svojimi težavami, predvsem pa so ga opozorili na vedno večjo brezposelnost, na probleme pri ureditvi bivalnih in infrastrukturnih objektov in željo po vključevanju v lokalno samoupravo.

O vsem tem, pa tudi o vzgojno-izobraževalnem delu z romskimi otroci, o informiranju in založniški dejavnosti in nasploh izražanju lastne identitete, jezika in kulture, naj bi tudi govoril že prej omenjeni zakon. In Romi upajo, da se bo potem tudi v praksi nekaj spremenilo.

S. Eöry

PORABSKE DRUŽINE

ČE BI SE DRŽINA NEJ RAZTRAUSILA...

Vertinja Črenkove družine, Margita je iz Sakalauvec, Jožef pa iz Slovenske vasi. Gđa sta se 1965. leta oženila, sta pri Margiti doma živela. Po tistem sta pa v Sakalauvca izo kupila, sta šla poseba. Tista lejta so se ljudje sploj not spravljali v Varaš. Najbola zatok, ka so fabritje tistoga reda dosta delavcov gor jemale pa zatok tū, ka so šaule tū centralizirali. Sakalauvska šaula je prišla v Varaš. Etak so Črenkovi 1972. leta odali svojo izo pa so v Varaša stanovanje kupili.

Vertinjo Margito pitam, kakšo delo je mela v Varašu?

"Dja sam v svojem žitki - od leta 1964 - furt pri AFESZ-a bila. Tam sam tajnica."

Edna tajnica - tak pravijo - je pamet voditela. Istina je tau? Kak si mogla tak dugo lejt takšo žmetno delo opravljati?

"Rada mam svojo delo. Od Slovincov tak pravijo vsepovedik, ka so flajnsi delavci. Najbole nas zatok poštujejo Vaugri. Tau pa, ka edna tajnica žmetno delo ma, je gvušno. Dja sam že dosta prednjov vózaslūžila. Pa če mi baug zdravdja da, mo eške dugo mogla služiti. Not sam spadnila v tisto generacijo, gde ženskam podugšajo delovni cajt."

Ka pa ti, Jože? Kak si preživio té lejta od 1972. leta tū v Varaši?

"Dja sam največ po gostilnajo delo. Dosta dela sam emo z ljudmi. Dja sam takše nature, ka sam bole veseli, mam v sakšoj situaciji vūpanje. Če bi nej emo vūpanje, te slednje 3 lejte bi nej mogoči bijo preživieti."

Zakoj?

"1990. aprilša sam daubo srčni infarkt. Kumaj sam se malo gorstepo, gđa sam si v tauj leti eške strau (zlomil) nogau. Nakak bi tak mislo, vejpa nogau strejti je gnesden nej takša velka navola. Pri mena je tau bila. V špitalaj so nika napravili, pa od tistogamau so me večkrat operirali, tak ka zdaj tak kak leko ojdīm."

Ste prajli, ka ste se 72. leta v blok znosili. Zdaj vas pa v ednoj lepoj držinski izi najdem. Kak se je pa tau zgodilo?

"10 lejt v bloki je žmetno bilau za nas. Mi smo se na

... bi dosta lepše bilau," pravi Jožef Črenko iz Varaša. "Zdaj pa že samo na graubišče odimo domau. Več nikoga nejmamo bližnjoga, k steroma bi leko domau šli."

Pred nisterni lejtami smo tak prajli, ka tak 500 Slovincov živé v našom Varaši, steri so se iz Porabja es znosili. Po mojom je pa tak, ka ji je dosta več, v Varaša nega takše ulice, gde bi nej najšo Slovence. Kak Jožef Črenko pa njegva žena pravita: "Kaulak nas je puno Slovincov." Pa je tau samo eden tau Varaša. Med tejmi Slovinci - sploj pa starejši - vsakši poštuje svojo narodnost, svojo materno rejč. Mladina pa samo tū pa tam kaj zna slovensko. Čūdivati se pa ne smejmo, zatok ka je že po vasnicaj tū etakša situacija. Tau je pa nej veselo. Iz té starejše generacije pa največ itak s toplim srcem brodi na daum, na svojo rojstno ves, če je rejsan gnesden že samo graubišče, kama leko k svojim pridejo domau.

vasnici naraudili, k tomi je v bloki kak v vauzi. Dva deteta sva že etoga reda mela, mlajšom je tau tū nej léko bilau."

V vašom žitki ste se že tretjič preselili (költöz-ködtek). Kak je pa tau bilau?

Margita: "Jože je kupo tū v Varaša edno raztrgano izo. Samo me je večer smo tapelati pogledniti, zatok ka se je bojo, če mo vse vidla, mo taletelja. Tisto izo smo porušili, smo zozidali edno nauvo. Tū smo vsi radi pa veseli."

Senika Čukovi pa tak tadala. Tak leko povejmo, ka se doma čūtimo. Istina, ka mi z drugimi tū nikše navaule nejmamo, dapa domanji je domanji. Materna rejč je materna rejč."

Nistarni, če so kama prišli, so se nej daleč po tistim tak držali, ka prej oni več ne vejo slovenski. Ka mislita vūva od toga?

Margita: "Šteri se tak drži, ne more čeden biti. Človek svoj materni gezik ne pozabi nigdar nej."

Vūvadva sta skauz

Gda sem prišla es k vam, ste mi tak prajli, ka je kaulagvrat vas vse puno Slovincov. Ka vam tau znananūje?

Jožef: "Tau je trnok veselo. Mi Slovinci se porazmejmo. Večkrat strašne norije delamo eden nad drugim. Nistarni drugi bi tau nej porazmeli. Večkrat spigémo kakšo kupico vina. Sploj sam rad emo Krajcar (Majkovoga iz Verice) možaka, šteri so žau, mrlī. Moja dober, razmejni pa dober volé človek so bili. Moj sausad. Tū, paulag živé njigvi sin tū, iz Števanovec Šatjini, z Gorenjoga

delala. Margita, ti pri AFESZ-a kak tajnica, Joži, ti pa kak kölnar. Mela sta kakši hasek od toga, ka znata slovenski?

"Če je človek v ednom jeziki doma, kakšikoli jezik je tisti, yzema me hasek. Ge pri AFESZ-a gnesden moram kreda stati den do dneva, če je potrebno kaj slovenski prevajati."

Jože se pa etak spominja: "Gda so v Somboteli ziglali blagovnico BOROSTYÁN-KÖ, so slovenski delavci furt stanili v tistoj krčmej v Csákánydoroszlóni, gde sam dja kölnar bijo. Tam so name

dobro gor ponūcali. Tisti Slovinci so samo name zvali. Radi so bili, da so si z nakakom kaj znali pogučati. Človek aj bi samo vedo eške več gezikov. Tau je pa ja nej na kvar. Sploj pa nej te, da so nam sausadje Slovinci. Mi v Sloveniji mamu rodbino. Kak bi tau bilau, če bi si za naše norosti volo nej mogli z njimi zgučati."

Prajli ste, ka mate mlajše tū. Ka je pa z njimi? Znajó oni kaj slovenski?

Margit: "(H)či je vzojteljica (óvönő) na Črejpniki v vrtci. Ona je že 27 lejt stara. Sin je 19 lejt star. V Varaša na placi (tržnici) dela. Obadva razmejta slovenski, če že rejsan ne gučita."

Ka pa domau v Sakalauvca ali v Slovensko ves ojdta kaj?

Margita: "Stariše so mi pomrli. Brat, steri je bijo doma, mi je tū mrau. Etak pa že samo na graubišče ojdva domau. Sploj bližnjoga več nikoga nejmava, k šteromi bi ojdla domau."

Jožef: "Sploj me boli, ka se je naša držina tak raztrausila. Sedem je nas bilau bratov pa sester. Več je eden nej doma v Slovenskoj vasi. Brat je najbole skrajek, tū na Magyar-laki. Sestre so se pa dale oženile. Rojstno izo smo odali, več nikoga nejmamo doma. Tau mi je najbole žmetno. Dobro bi bilau vkūp ostati, eden do drugoga - do svojoga - pridti. Etak je pa vse tak problematično. Dapa ge tak pravim, ka s tem moramo živeti pa se vūpati. Če je mogoče nej tragično gor prijeti té žitek, šteri je nej vsigdar leki."

I. Barber

... DO
MADŽARSKEPEVSKO SREČANJE V
ŠTEVANOVCIH

17. aprila je gostoval ženski pevski zbor aktiva kmečkih žena pri Kmetijski zadrugi Gornja Radgona v Števanovcih. Nastopili so s prekmurskimi, koroškimi pesmimi, zapeli so tudi porabsko ljudsko. Na koncertu so sodelovale tudi domače pevke, ki bodo vrnilo obisk ob "Dnevu žetve", ki bo verjetno predzadnjo nedeljo v juliju.

KMALU BO KASETA

17. aprila je Radio Maribor v Monoštru posnel del programa Mešanega pevskega zbora Avgusta Pavel z Gornjega Senika in Ženskega kvarteta ter Ansambla Lacija Korpiča iz Monoštra. Iz posnetkov se bo pripravila kaset.

SVETOVNI DAN
RDEČEGA KRIŽA

Osrednja prireditev ob letošnjem svetovnem dnevu Rdečega križa bo na Gornjem Seniku. Prireditve 9. maja se bodo udeležili tudi predstavniki te organizacije iz Slovenije in Avstrije. Županijska organizacija Rdečega križa je poskrbela za bogat program. Ob maši in kulturnem programu bo tudi forum o begunskem vprašanju oziroma demonstriranje reševanja ob naravni katastrofi. Kolesarji bodo kolesarili od Monoštra do spomenika na tromeji. Pomerili se bodo tudi športniki. Geslo dneva bo: "DOSTOJANSTVO ZA VSE LJUDI!"

ZELO MALO
STANOVANJ
SE GRADI

Zaradi visokih obresti posojil se gradi v zadnjih letih vse manj stanovanj v Železni županiji. Medtem ko so zgradili v 70-ih letih letno povprečno 2400 stanovanj, je bilo to število lani 728.

Med naselji, kjer se je v zadnjih letih najmanj gradilo, najdemo tudi Verico.

RUSA JE KOT ŠPRICER

V Muzeju Savaria v Sombotelu so 20. marca odprli razstavo ptujskih pustnih mask. Oblikovalec razstave je bil Janko MARINIČ. Na razstavi je najbolj nenavadno, da ruse (konji) letijo po zraku.

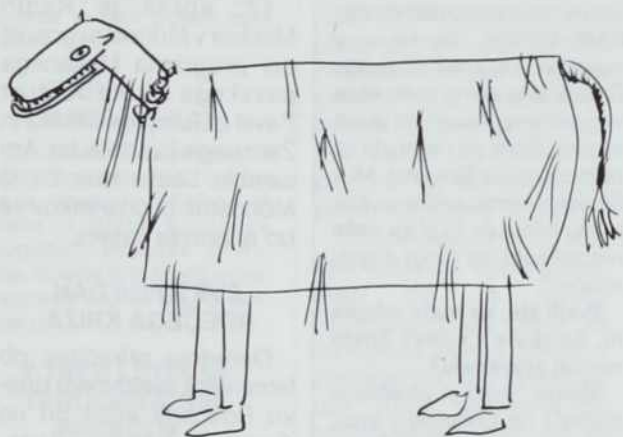
J.M.: "V bistvu gre tu za moj čisto osebni pristop k oblikovanju te razstave. Povsod, kjer oblikujemo razstavo mask, je leteča rusa neki zaščitni znak. Za mene je rusa najbolj otroška, najbolj igriva, najbolj odkritosrčna, dobrodušna maska. Rusa vsebuje vse živalske elemente. Pozitivno pa je v njej, da ko

"Kakšna žival pa je rusa?"

J.M.: "Rusa je mešana žival, kot špricer. V osnovi je to kravja ali konjska maska. Elemente plodnosti ima navadno nakazane s svinjskimi mehurji. Lahko ima kravji ali konjski rep. Lahko ima rogove ali je brez. Lahko je oblečena v ovčjo, kozjo kožo. Zanimivo je pri rusi to, da se pogovarja. Rusi se premikajo ustnice, kar se pri nobeni maski s tega našega področja ne dogaja. Hoče nekaj povedati, kot v pravljicah."

"In kaj pravi rusa?"

J.M.: "To pa mora vsak obiskovalec sam vedeti.

pride k družini, na polje, na kmetijo, prinaša rodovitnost. Sicer pa leti zato, ker vse mora leteti, vse mora imeti svoj zagon, svoj smisel. To je neke vrste akcent, ki se pojavlja na vseh razstavah od Ptuj preko Ljubljane - pa tudi zdaj v Sombotelu. Pri tej razstavi pa gre tudi za prikaz, iluzijo mesta, iz katerega prihajamo. Del mesta je še danes obdan z obzidjem in s stražnimi trdnjavami. Najvišja točka mojega mesta je grad, kjer je muzej, iz katerega prihajamo in kjer je bilo kar precej mojega otroštva. In zato je ta stolp na sredini te razstave, kjer se potem v enem prstanu razvija kompletna postavitev mask. Po drugi strani pa je za to razstavo dvorana v Muzeju Savaria bila preveč stroga in zato sem hotel malo razgibati igrivo, z neko dinamiko. Pustni čas je najbolj nori čas. Ljudje, ko se maskirajo, se maskirajo z nekim namenom, da določena bremena odvržejo, nekaj zavržejo, zatrejo v sebi in se malo drugače obnašajo. Zato je tudi ta razstava drugačna."

Navadno to razumejo otroci, odrasli pa so že pozabili, kaj pove rusa."

"Ali hodijo še danes ruse po Ptuj in v okoliških vaseh?"

J.M.: "Letos so bile tri-štiri dobre ruse na Ptuj. Nazadnje se je več rus pojavilo sredi osemdesetih let. V sedemdesetih letih pa skoraj ni bilo karnevala, maskerade na našem področju brez ruse. Potem pa je kar izginila in zdaj se spet pojavlja. Letos se je pojavila tudi na sam pustni terek pa med tednom po vaseh. Poleg ruse je zanimiv živalski lik picek. To je otroški lik. V rusi so lahko mladeniči mlajši, kot tisti, ki so se lahko v Kurenta oblekli, ali pa starejši. Zgodi se tudi, da se v ruse maskirajo ženske. In potem je rusa še bolj zanimiva."

"Kako se vidi, da so ženske, so mogoče v krilu?"

J.M.: "Ne. Rusa se smeje pa skače na drugačen način. Ali pa je bolj nežna ali pa bolj agresivna."

"Kakšna je dobra rusa?"

J.M.: "Dobra rusa je tista rusa, ki je narejena pošteno.

Narejena z namenom, da res prinese rodovitnost. Rusa mora zapreti cesto, mora se odrgati ob ljudi. Mora se obnašati kot konj ali kot krava, kot muca. V glavnem nekaj živalskega mora imeti v sebi. V bistvu gre za to ali hočeš biti rusa ali nočeš biti rusa."

"V rusi sta dva. Oba morata biti za to, ali samo tisti, ki je spredaj?"

J.M.: "Seveda, morata biti oba. Prav tako, če dva stopita v kompanijo, se odločita, da bosta skupaj stanovala, skupaj hodila. V rusi živita dva skupaj, morata biti ubrana. Če nisi ubran, potem je rusa štorasta, kriplasta in taka rusa ni dobro, da pride na domačijo, kmetijo, kjer so živali, ker potem ljudje ne bodo verjeli, da je dobronamerna rusa. Kurent je prav nasprotje ruse, ker je individualni lik. V rusi pa sta dva in morata biti ubrana v hoji, pri obračanju, pri ležanju, pri skakanju s prednjim in zadnjim delom. Za dobro ruso je treba veliko vaditi."

"To veste iz izkustva, ste se že kdaj našemili v ruse?"

J.M.: "Šemil sem se takrat, ko sem jih postavljaj. Za sam pust pa še nisem bil rusa."

"In niti nimate namena?"

J.M.: "Ja, imam. Več rus mislimo narediti za naslednji pust. Upam, da drugo leto bodo ruse skakale po Ptuj. In to dobre ruse."

Marija Kozar

NAŠE PESMI (47)

SUNCE MI NIZKO TEČE

/:Sunce mi nizko teče,
za goro bode šlo:/

/:Lub'ca se zgleduje,
ker fantič prišeu bo:/

/:Fantič je prirajžo,
od soldakov je domau:/

/:Dober večer reko,
si lub'ca ti doma:/

/:Doma sam jaz, doma sam,
aj tebe ne spoznam:/

/:Aj kaj b' me nej spoznala,
gda jaz tvoj fantič sam:/

/:Če si ti moj fantič,
si sed' na desno stran:/

/:Kaj boš mi vopovedo,
kak je soldački stan:/

Soldački stan je takši,
če me krugla ne vlovli,
če me krugla ne zavadi,
se sable ne zbojim.

Kosec koso brusi,
na zeleni travnikaj,
aj fant pa dekle lubi,
na bejloj posteli.

Kosa je ridjava,
ne rejže trave več,
ta dekla nej ta prava,
ne lubi fanta več.

Mi m' se veseli,
svoje žive dni,
al' mi m' se veselili,
svoje žive dni.

(Gorenji Senik)
-mkm-

PORABSKE ZGODBICE

SERENADA

"Sprtolečj je najlepša," pravi mladi človek. Gnauk svejta je mladina - ranč tak kak gnes - ti najbole rada bila, gda je sprtolečj prišla. Dosta pa dosta balov (veselic) smo držali. Majuša je bilau najlepše. Takšoga reda smo se vžnosili na pokošene, pod gauštje ležčče šonžčte, vzli smo s seov ednoga fudaša pa je veselica krčda bila.

Starisje so sigurno (strogo) držali dékle. Nej smo smeje cejlo nauč laufrati. Če so nam prajli, ka gda de 10 vōra, moreš biti doma, si doma bijo. Podje so tomi nej radi bili. Oni bi najbole radi bili, če bi dékle do zranka bile z njimi.

Takšoga rēda se je mladina vkipspravila, nasmaj so se spoznavali. Podje so skakali za deklami, dapa največ ji ti tak bilau, ka so deklam nej smeli prajti, ka se njim vidijo. Splesavali so z njimi, večkrat so se med seov svadili pa so se

bili ti. Plela se je pa lūbezen ti. Največkrat tak, ka so podje nej z rečjov povedali svoja čustva, zatau so nej bili batrivni. Gda so dékle odišle domau, nistarno so sprvajali, nistarna so pa tak odletele. Bili so maudri podje, steri so pri pejnazaj bili pa so si goslara gorvzeli za serenado. Dékla, steroy so steli serenado dati, je že davnik doma spala. Podje so z goslari šli pod okno pa so začnili igrati pa spejvati. Dekla je mogla gorstaniti pa je mogla vožgati spico ali svejšo. S tem je dala poštanjč tistoma, steri je dau serenado, s tem je pokazala ka je poslušala serenado. Tau je velka čast bila, če je edna dékla dobila serenado. Dékle so največkrat nej vidle tistoga, steri je dau serenado, da so pa vedle, steri je bijo. Tau se je na veselici že vōpokazalo.

I. Barber

PRAVLJICA O PETELINČKU

(LJUDSKA PRIPOVEDKA)

Ob gozdu je stala majhna vas, v njej so živeli kmetje, ki so redili kokoši. Kokoši so nesle jajca in valile piščance. Tako bi vsak pameten človek mislil, da so kmetje imeli vsak dan več kokoši v kurnikih.

Nekega dne je tatica pograbila za vrat petelina. Nesla ga je mimo vaških njiv proti gozdu. Na njivah pa so prav tedaj kmetice plele korenje. Ko so zagledale lisico s petelinom v gobcu, so zagnale vik in

hitreje tekla. Komaj je dospela na rob gozda, je petelin rekel: "Nikar tako ne hiti, botra, saj ti bo od naglice počilo srce. Ne poslušaj klepetavih žensk! Če bi me ne odnesla ti, bi me zaklala gospodinja."

Lisici je bila petelinova modrost všeč, zato je spustila svojo žrtev iz gobca, se obrnila k ženskam in jim zakričala: "Kaj pa vreščite? Saj same niste nič boljše. Če bi ga ne odnesla jaz, bi ga zaklala gospodinja. Kar se rodi, za smrt zori! Smrt pa je slepa, zato ne izbira!"

Medtem ko se je lisica pripravila z ženskami, pa je petelin vzprhutnil in skočil na drevo.

"Kikiriki!" je zapel. "Lepa beseda nikomur ne preseda! Lepo si govorila, botrica, a od lepih besedi se nihče ne zredi! Zakaj nisi raje molčala? Če jezik veliko govori, rada glava boli!"

Tako se je lisica lačna in osramočena zapodila v svoj brlog, petelin pa se je živ in zdrav vrnil v kurnik.

Priplesale so z neba in popadale na tla. Vso noč so preproge tkale, v belem jutru so zaspale...

Je poljana bela, je sonce vrh neba, če dobro boš prisluhnil, boš slišal, da cinglja...

Majhna in marljiva cvetke obiskuje, nikdar ne počiva, nikdar ne miruje...

Na travniku jih je za eno polno vrečo, med njimi ena le, ki ti prinaša srečo...

Pa je bilo prav narobe: vsak dan jih je bilo manj, ker je lisica odnašala kokoši.

krik: "Glejte tatico, ukradla je petelina!"

Lisico je žensko vreščanje pognalo, da je še

PRITLIKAVI PSI

Poznamo veliko vrst psov. Zdaj bi pisal o manj znanih. To so pritlikavi psi.

Pri- merni so za manjša stanovanja. So dragi, toda potrebujejo malo hrane.

Eden izmed njih je mali koder. Ima mandljaste in temne oči, gosto, volnato in kodrasto dlako, elegantno držo. Je živahen

in pameten.

Kožuh maltežana je bel. Glavo mu krasijo velike črne oči. Rep je dolg in zviti. Je pameten in živahen psiček.

Pekinžan ima dolga in viseča ušesa, dolg in zviti rep. Je dober in pogumen čuvaj.

Ušesa yorkširskega teriera so majhna, oči velike in temne, rep kratek in raven. Je domišljav in pameten kužek.

Mops ima na glavi

nagubano kožo, kratko in gosto dlako, trikotna in majhna ušesa, dolg, zviti rep. Je pozoren in miren.

Meni je najbolj všeč yorkširski terier. Rad bi imel takega psa.

Kristjan Mižer
OŠ Gornji Senik

BILA SEM BOLNA

Iz dneva v dan nas je bilo manj v šoli, sošolci so postali bolni.

Tudi meni je postalo nek dan pri pouku slabo. Začela sem kašljati in je vse postalo črno pred mano. Učiteljica me je poslala domov. Hitro sem prišla in legla v posteljo. Toplomer je kazal visoko vročino. Z mamico sem se peljala k zdravniku. Dolgo sva čakali. Zdravnik me je pregledal in ugotovil, da imam

gripo. Predpisal je zdravila, z mamico sva v lekarni vse dobili. Doma sem ležala, požirala zdravila in popila ogromno čaja. Znoj me je kar polival.

Upoštevala sem zdravnikove nasvete, po enem tednu sem ozdravela in sem spet lahko šla v šolo.

Renata Šomenek
OŠ Gornji Senik

UGANKE

MOJ OČE

Moj oče je "furman" - z vozom in konjsko vprego dan za dnevom vozi les iz gozda v vas.

Ima veliko dela. Doma je potrebno s senom, koruzo ali ovsem nakrmiti konje, kidati gnoj iz hleva in vanj nositi slamo. Konji imajo radi čistočo. Oče jih vsak dan skrtači, nakrmi in potem vpreže v voz. So zelo ubogljivi, saj očetu sploh ni potrebno uporabljati biča. Zvečer so utrujeni, kajti ves dan vlačijo težki voz. Očetova skrb zanje pa jim je všeč.

Tudi jaz zelo ljubim konje, zato imam rad očetovo delo.

Zolt Labric
OŠ Gornji Senik

MARJAN MANČEK CUFEK

IMENITNI GODOVI NA JURJEVO

Iz grščine latinizirano ime Georgius se je v stari madžarščini skrajšalo v Györgya. Pomen imena je poljedelec.

Rimski pesnik Vergil je napisal daljšo pesem z naslovom Georgica. Prva madžarska kmetijska visoka šola - ustanovljena leta 1797 - nosi ime Georgikon. Njen ustanovitelj je bil György Festetics. Najbolj razširjena ljubkovalna imena za Györgya (Jurija) so v madžarščini: Gyuri, Gyurka, Gyurko, Gyuro v porabskem prostoru še Gyüra.

Jurijev god v aprilu pomeni prihod toplega vremena. Za kmetovalce je Jurijev god posebno važen, saj so takrat gnali živino prvič na pašo.

Jezdeči sv. Jurij ni rešil le ljudstva pred zmajem, marveč tudi žareče sonce iz zimskega ujetništva. Prav zato je modro misleča cerkev postavila na ta dan začetek pomladi.

Jurijev god pomeni začetek pomladi, bogastva in razmnoževanja. Po ljudskem verovanju je rodovitnost in moč zemlje v rosi, katera pada na noč sv. Jurija. Ljudje tudi verujejo, da koliko dni pred svetim Jurijem grmi, toliko forintov bo stal mernik pšenice. Lonec, v katerega pa po molži cedijo mleko, je potrebo izbrisati z navadno kukavico, katero so nabrali pred dnevom sv. Jurija, naj ima mleko več maščobe. Tudi to ni slabo, če se ravno na dan sv. Jurija oglasi nebo. Če se kdo, po verovanju, takrat "kobacne" v svežo travo-sploh če je nanjo padlo malo dežja-ga vse leto ne bo bolela hrbtenica, ne bo ga zbadalo in ne bo imel nadlog. Priporočam Vam, da poskusite! V Sloveniji, v Beli krajini se je ohranilo Jurjevs-ko obredje. V zelenje ovitega dečka, Zelenega Jurija, njegovi vrstniki vodijo po vasi. S svojim nastopom oznanja prihod pomladi. Velikemu slovenskemu pesniku, Otonu Župančiču je tudi ta ljudska šega dala navdih za sledečo pesem:

Od hiše do hiše hodimo,
zelenega Jurija vodimo,
on pomlad v deželo prinesel je,
vso zemljo z zelenjem potresel je.
Zima, zima, ajd za peč
celo leto leč!

To šibo za streho shranite,
da z njo se požara branite,
strahuje poredno vam dečico
in vabi k hiši srečico.
Sreča, sreča, pridi k nam,
glej, odprt je hram!

Želim vsem bralcem, da bi se izpolnila
pesnikova želja!

Erika Glanz

NIKA ZA SMEJ

TAM NA DRUGOM SVEJTI...

Našoma Odóna je žena mrla. Odón je strašno žalosten, ranč ne more nišče z njim gučati, napona se djauče. Na žalost je prišlo sprvaje (pogreb) tii. Tam Odóna samo tak tečejo skunžč. Njgvi najbavški padaš pa zdaj stauipi k njema pa ma etak pravi: "Dragi moj padaš. Njaj, njaj, tau je Baug tak sto. Vej pa je zatok eške nej vse zgiubleno. Če si pravi vörnük, moreš znati, ka se na drugom svejti srečata."

Zdaj pa naš Odón eške bole djauče pa etak pravi: "Vej pa tak mi je tau naj-vekša navola."

tom mestu spozno s svojo ženauv."

TRABANT

Naš Vince je etognauk kak somar leto na policijo pa je kumaj vözpravo, kakšo navolo šké glasiti. Etak goči: "Gospaud policaj, vkradnili so mi Trabant. Samo so ponjavo tam njali, s šterov je dojiu pokrit."

Policaj si malo glavau škraha, nejma trnok vaula zdaj telko papirov redti pa etak pravi: "Gospaud, dobro ste tisto ponjavo poglednili pa vöstrausili. Nej je vam v ponjavi ostano Trabant?"

I. B.

IMENITNO MESTO

Naš Vilmoš je etognauk iz Varaša v Kermedin iüšo s cugom. Gda je cug prauto Rátota iüšo, je tak sploj na milo fiúčko. Naš Vilmoš si je premišlavo, kak je tau, ka zdaj tak na mila fiúčka té cug. Nej je mogo vöprstati, ka bi nej pito kalauza, zakoj je tuij te cug tak namila fiúčko.

Kalauz pa zdaj etak pravi: "Dragi gospaud, tau je edno imenitno mesto. Moj padaš, ka cug vozi, se je na

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p. p. 77, tel.: 94/80-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4,
69000 Murska Sobota
Slovenija